

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Klas Granqvist

Kehittämishanke

Musiikkiteknologi omin ja muiden silmin

Ammattitaidon osa-alueet

Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen
Tampere 4/2011

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Granqvist, Klas-Gunnar Wilhelm
Musiikkiteknologi omin ja muiden silmin - Ammattitaidon osa-alueet
25 sivua + 8 liitesivua
Huhtikuu 2011
Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen

TIIVISTELMÄ

Musiikkiteknologia sekä siihen liittyvä koulutus edustavat alaa, joka elää nopean kehityksen keskellä. Koska alalle on kyettävä kouluttamaan sekä kunkin ajan tekniikan, työskentelytavat että ajatusmaailman hallitsevia teknologeja, on ajan kehityksen seuraaminen välttämätöntä. Samoin on keskeistä ymmärtää, mitä alan työnantajat olettavat ja odottavat valmistuvilta opiskelijoilta ja työntekijöiltä.

Tässä hankkeessa kartoitettiin teknologian opiskelun kannalta oleellisten tahojen odotuksia, kokemuksia ja mielipiteitä sekä musiikkiteknologiasta että sen opiskelijoista. Kohderyhmäksi pyrittiin valitsemaan mahdollisimman kattava ryhmä henkilöitä niin opiskelijoiden, opettajien kuin työnantajienkin piiristä. Hanke pohjautui hyvin pitkälle itse hankittuun tietoon, sillä varsinaisesti asiaa ei ollut aiemmin tutkittu. Hankkeen eri vaiheiden aikana kerättiin tietoa muunmuassa opiskelijoiden odotuksista ja motivaatiosta, musiikkiteknologin työnkuvasta ja tämänhetkisten opintojen mielekkyydestä.

Hanke oli käytännönläheinen sekä hyvin kiinteästi sidoksissa tekijän omaan oppilaitokseen, ja sen konkreettisena tavoitteena oli mahdollisuuksien mukaan palvella seuraavan opetussuunnitelman laatimisen yhteydessä. Hankkeen tutkimustulokset antoivat oleellista tietoa siitä, mitä eri tahojen mielestä hyvää ja mitä puutteita tämänhetkisessä koulutuksessa on.

Asiasanat: musiikkiteknologia, opetussuunnitelma, työssäoppiminen, työelämän vaatimukset

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	4
2 Musiikkiteknologi.....	5
2.1 Musiikkiteknologin oma osaaminen.....	5
2.2 Musiikkiteknologin työnkuva.....	6
2.3 Kolmas alue.....	7
3 Hankkeen motivaatio.....	10
3.1 Opetuksen peruskysymykset - kenelle, mitä, miten ja miksi.....	11
3.2 Työssäoppimisen merkitys.....	13
4 Tiedonhankinta.....	15
4.1 Verkkokyselyt.....	15
4.2 Haastattelut.....	17
4.3 Passiivinen tiedonhankinta.....	18
5 Tulosten analysointi.....	20
6 Yhteenveto.....	22
6.1 Johtopäätökset.....	22
6.2 Soveltamismahdollisuudet.....	23
Lähteet.....	24
Liitteet.....	26
Liite 1: Verkkokysely musiikkiteknologian opiskelijoille.....	26
Liite 2: Verkkokysely muille musiikin koulutusohjelman opiskelijoille.....	29
Liite 3: Verkkokyselyn vastauslähetyksen muoto.....	31

1 Johdanto

Tämän kehittämishankkeen päätarkoituksena oli kartoittaa sitä, miten Tampereen konservatorion ja Tampereen ammattikorkeakoulun musiikkiteknologian koulutusohjelman opetussuunnitelma vastaa eri tahojen tarpeita. Tavoitteena oli tutkia myös eri tahojen mielipiteitä siitä, millaiset valmiudet työssäoppimisjaksolla olevilla opiskelijoilla sekä valmistumisensa jälkeen työelämään siirtyneillä opiskelijoilla on alalla toimimiseksi.

Tarkastelunäkökulmia valittiin samanaikaisesti kaksi. Toinen näkökulma tutki opetuksen sisältöä ja monipuolisuutta oppilaitoksen oman opettajan lähtökohdista ja toinen alalla toimivan työntekijän ja mahdollisen työllistäjän silmin. Näiden lähtökohtien limittäminen oli oleellista, koska verrattain pienellä alalla oppilaitosten ja alan työllistäjien yhteydenpito ja vuorovaikutus on hyvin tärkeää.

Kirjallisen lähdemateriaalin lisäksi tutkimukseen kerättiin hyvin paljon tietoa myös verkkokyselyiden ja haastattelujen keinoin. Verkkokyselyn kohderyhmänä olivat musiikin koulutusohjelman opiskelijat. Laajempaan kyselyyn pyydettiin osallistumaan nimenomaan musiikkiteknologian suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoita. Tällä tavoin pyrittiin keräämään tietoa siitä, miten hyvin tämänhetkinen opetustarjonta vastaa opiskelijoiden odotuksia ja tarpeita. Suppeampi kysely suunnattiin koulutusohjelman muiden suuntautumisvaihtoehtojen opiskelijoille, ja tarkoituksena oli kerätä mielipiteitä, käsityksiä ja kokemuksia siitä, miten musiikkiteknologian opiskelijat toimivat erilaisissa yhteistyöprojekteissa.

Syvällisemmät teemahaastattelut suunnattiin musiikkiteknologian opettajille sekä alan työllistäville tahoille. Näiden haastattelujen avulla kartoitettiin sitä, millaisia valmiuksia opiskelijoilla pitäisi olla työssäoppimisjaksoilla ja valmistumisen jälkeen sekä kokemuksia siitä, miten hyvin tavoitteet olivat toteutuneet käytännön tilanteissa.

Tutkimuksen tuloksia on mahdollista käyttää hyväksi suuntaa-antavana materiaalina seuraavan opetussuunnitelman laatimisen yhteydessä.

2 Musiikkiteknologi

Sekä opiskeluaikanaan että työelämässä musiikkiteknologi työskentelee monella tavalla haasteellisessa ja kriittisessä projektin solmukohdassa. Työnkuvat, työskentelyympäristöt sekä yhteistyötahot ovat hyvin vaihtelevia ja erilaisia, minkä vuoksi myös teknologin valmiuksien tulisi olla riittävän moninaisia. Teknologin tulee hallita paljon erilaisia työkaluja ja työskentelytapoja sekä kyettävä kulloisenkin tilanteen mukaan arvioimaan eri toimintojen soveltuvuutta ja tehokkuutta.

Toinen alaa merkitsevästi hallitseva piirre on sen nopea muutos. Teknologiaan liittyvät kehityssuunnat vaihtelevat paljon ja ovat luonteeltaan dynaamisia ja toisiinsa vaikuttavia. Uusia ilmiöitä ja havaintoja tehdään paljon ja niiden soveltamiseksi käytännön työssä tehdään paljon tutkimus- ja kehitystyötä. Tämän vuoksi teknologin on kyettävä seuraamaan aikaansa sekä arvioimaan uusien trendien ja kehityssuuntien hyödyllisyyttä sekä tarkoituksenmukaisuutta.

2.1 Musiikkiteknologin oma osaaminen

Teknologin osaaminen jakautuu kahteen eri pääalueeseen, musiikkiin ja teknologiaan. Musiikin suhteen ratkaiseva tekijä on teknologin pääsoitin, josta jokaisella koulutusohjelmaan hakevalla tulee olla tutkinto valmiiksi suoritettuna. Tämän soittimen jatko-opinnot muodostavat osan opintojen sisällöstä, minkä lisäksi musiikin opinnot käsittävät musiikin teoriaa, historiaa ja laaja-alaista analyysia. (Tampereen ammattikorkeakoulun hakijan opas 2011 2010, 3 - 7; Tampereen konservatorion musiikin teknologian opintojen eteneminen 2011, 1). Musiikin opintojen tarkoituksena on tarjota teknologille mahdollisimman laaja-alainen musiikkikäsitys sekä kattavaa tietoa siitä, miten musiikin eri alakulttuurit ja tyyliuunnat vaikuttavat esitys- ja muissa työskentelytilanteissa. Luonnollisesti sävellys- ja soitinopin kaltaiset aineet auttavat teknologia ymmärtämään äänen käyttäytymistä ja muovautumista kappaleen, kokoonpanon ja esitystilan mukaan. Kehittämällä musiikillista osaamistaan ja ymmärtämistään teknologi voi eri työskentelytilanteissa myös tarjota oman taiteellisen panoksensa halutun lopputuloksen saavuttamiseksi.

Teknologiapuolen opetus puolestaan pyrkii siihen, että opiskelijalla on riittävä tekninen osaaminen sekä ammattitaito työssään toimimiseksi. Teknologinen opetus jakaantuu edelleen kolmeen osa-alueeseen, joita ovat studiotyöskentely, musiikin tietotekniikka ja äänentoisto (Tampereen konservatorion ja Tampereen ammattikorkeakoulun yhteisesite musiikkiteknologiasta 2011, 2). Aineet käsittävät hyvin paljon erilaisiin teknisiin laitteistoihin, kuten äänitysstudioihin ja äänentoistolaitteistoihin perehtymistä. Nämä laitteet toimivatkin musiikkiteknologin pääasiallisina työkaluina. Tämän lisäksi teknologiaopetuksessa käsitellään äänen käyttäytymistä akustisessa ja sähköisessä ympäristössä, opetetaan hyödyntämään erilaisia tietokonesovelluksia omassa työskentelyssä, analysoidaan ja mallinnetaan kuultua ääntä sekä perehdytään myös alan historiaan ja kehitysvaiheisiin. Monipuolisella teknologiaopetuksella pyritään tarjoamaan opiskelijalle määrällisesti ja laadullisesti riittävät resurssit, jotta tämä voisi kulloisessakin projektissa tehdä oikeita ratkaisuja korkealaatuisen lopputuloksen saavuttamiseksi sovittuja aikatauluja noudattaen.

Koulutuksen aikana opiskelijan suoriutumista seurataan ja arvioidaan monin tavoin. Arviointimenetelminä käytetään muunmuassa kirjallisia kokeita, palautekeskustelua sekä opiskelijoiden itsearviointia. Yksi keskeisimmistä ammatillisen kasvun kannalta merkittävistä arviointiperusteista ovat eri tasoiset ammattiosaamisen näytöt, joita opiskelijat opiskeluaikanaan suorittavat. Näissä näytöissä läsnä ovat opiskelijan lisäksi opettajakuntaa, näyttöä vastaanottava alan ammattilainen oppilaitoksen ulkopuolelta sekä työskentelyn kohderyhmä, kuten äänitettävä artisti tai ryhmä. Näille näytöille on laadittu hyvin tarkat arviointiohjeet, joiden perusteella pyritään hahmottamaan opiskelijan todelliset valmiudet toimia työssään (Tampereen konservatorion musiikin teknologian ammattiosaamisen näytöt 2011, 4 - 6).

2.2 Musiikkiteknologin työnkuva

Tehtävät, joissa teknologi opiskelunsa aikana ja valmistumisensa jälkeen toimii, ovat erittäin vaihtelevia. Tyypillisiä työtehtäviä ovat äänittäjänä toimiminen studio- ja muissa äänitystilanteissa, ääniteknikon tehtävät erilaisissa konsertti- ja esitystapahtumissa sekä teatteri- ja tanssiesitysten äänisuunnittelijana toimiminen. Koska teknologit hallitsevat varsinaisen työlaitteistonsa lisäksi soittimensa, voivat he toimia myös monenlaisissa

projekteissa muusikkoina, säveltäjinä tai orkesterinjohtajina. Vaikka työnkuvat ovat hyvin vaihtelevia, on niille kaikille yhteistä se, että niissä ollaan lähes poikkeuksetta tekemisissä toisten ihmisten kanssa.

Äänitys- ja esitystilanteissa teknologin vastuualue on erittäin oleellinen ja tämän ydintehtävä on saada esiintyjä vaikuttamaan mahdollisimman edustavalta ja taidokkaalta yleisön edessä (Burgess 1997, 118). Jos kyseessä on äänitystilanne, on tämän tehtävänä saada taltioitua artistin musiikkisuoritus mahdollisimman laadukkaasti ja mielellään kohtuullisessa ajassa. Äänentoistotilanteissa taas tärkeää on kyetä luomaan esiintyvän henkilön tai ryhmän muodostamasta äänikuvasta sellainen, että siitä välittyy kaikki oleellinen informaatio. Esittävän taiteen äänisuunnittelijana taas teknologi pyrkii antamaan oman panoksensa ryhmän yhteisen esityksen sanomaan sekä omalla työllään tukemaan ja korostamaan esiintyjien työtä. Näissä tilanteissa esiintyvät henkilöt yleensä työskentelevät hyvin intensiivisesti ja tilanne on usein hyvin herkkä. Tällöin korostuu se, että teknologin on sekä ymmärrettävä taltioitavan tai esitettävän musiikin tyyli ja sen asettamat vaatimukset että kyettävä työskentelemään riittävän tehokkaasti ja nopeasti artistin vireystilan ylläpitämiseksi. Väärin asemoitu mielipide tai kritiikki voi olla koko työryhmän toiminnan kannalta haitallinen ja tulehduttaa ilmapiiriin. Kaikki nämä seikat, jotka eivät liity varsinaisesti teknologin musiikilliseen tai tekniseen taitoon, muodostavat eräänlaisen kolmannen osa-alueen, vuorovaikutuksen ja elämänhallinnan taidon.

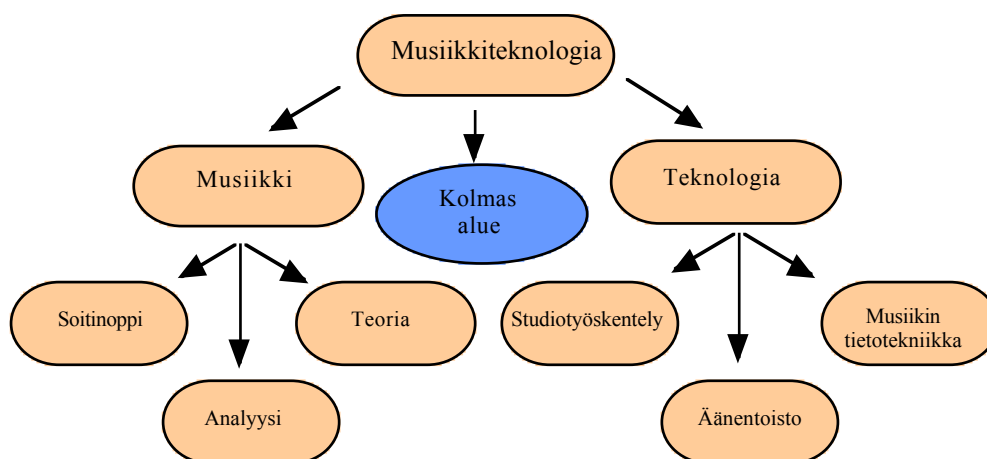
2.3 Kolmas alue

”Jos lauantai-iltana käy baarissa ja pääsee sieltä kotiin saamatta turpaan, niin jo se osoittaa hyvää elämänhallintaa”, kuvaili eräs haastattelemani henkilö vuorovaikutustaitojen merkitystä musiikkiteknologin työssä (Henkilöhaastattelu, 21.3.2011). Teknologin työssä on toki hyvin tärkeää ymmärtää musiikkia ja hallita työkalunsa, mutta aivan yhtä oleellista on ymmärtää ihmistä ja osata katsoa kulloistakin tilannetta useasta näkökulmasta. Tämän osaamisen ydinalueita ovat psykologinen ymmärrys ja tilannetaju sekä kyky tulkita vuorovaikutussuhteita. Esimerkkinä voi mainita työskentelyn äänitysstudioissa hiemankin epävarman artistin kanssa. Tällöin jo korostuu se, kuinka paljon silmiin katsominen, oman äänenpainon hallinta sekä kehonkieli vaikuttavat tilanteen mielekkyyteen ja tunnelmaan. Artistilla on oltava

sellainen olo, että häntä tuetaan, kuunnellaan ja että hänen mielipiteensä otetaan huomioon. Työpisteellään ryhdikkäästi ja avoimin silmin istuva äänittäjä saa aikaan täysin eri tunnelman kuin kasaan lysähtänyt tyhjyyteen tuijottava äänityöläinen.

Vuorovaikutustaitoihin kuuluu myös kyky osata ilmaista mielipiteensä ja pukea ehdotuksensa verbaalisesti oikeaan sävyyn. Kuten yleensäkin, on palautteen ja kritiikin oltava rakentavaa, mutta tarkasteltaessa äänitys- tai esitystilannetta korostuu sen merkitys entisestään. Kun asiat pystyy esittämään edes jollakin tavalla positiivisen kautta, on helpompi motivoida esiintyjää tekemään suorituksensa vielä kerran. Samoin omien ajatusten ja ideoiden toteuttaminen on helpompaa, jos pystyy esittämään ne niin, että esiintyjä kokee ne omiksi ideoikseen. Kaikki tämä vaatii tilanteen oikeanlaista tulkintaa ja kykyä tehdä oikeita ratkaisuja myös henkilöiden kanssakäymisen tasolla.

Tähän työelämän taitojen kolmanteen alueeseen voi lukea kuuluvaksi myös joukon muita elämänhallinnan taitoja. Aiemmin mainittujen opintojen osa-alueiden ja kolmannen alueen suhde on esitelty kuvassa 1.

Kuva 1: Musiikkiteknologin keskeiset osaamisen alueet

Työssään selviämiseksi ja menestymiseksi teknologin on kyettävä noudattamaan sovittuja aikatauluja ja työjärjestyksiä, oltava valmis ajoittain joustamaan omista periaatteistaan, kyettävä tekemään päätöksiä ja valintoja, kuuneltava muiden mielipiteitä ja kyettävä esittämään omia näkemyksiään muille sekä yleensäkin toimimaan osana ryhmää yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tähän liittyy myös paljon ammattimoraalia ja -etiikkaa, sillä musiikkiteknologin on pystyttävä laadullisesti hyvään lopputulokseen

kuitenkin siten, että tämän oman työn osuus näkyy (Henkilöhaastattelu, 8.4.2011). Joustaminen tietyissä tilanteissa on tarpeen, mutta kaikista omista näkemyksistä ja mielipiteistä ei pidä luopua muiden tahojen vaatimuksesta. Samoin teknologin pitää yhdistää kaksi hyvin erilaista asenteellista näkökulmaa työssään olemalla samanaikaisesti sekä ammattituntea tunteva oman alansa osaaja mutta myös riittävän nöyrä oppimaan uusia näkökulmia sekä hyväksymään muiden näkemyksiä samasta asiasta.

3 Hankkeen motivaatio

Luvussa 2 luetellut musiikilliset ja tekniset taidot sekä kolmas osaamisen alue olivat pyörineet ajatuksissani jo kauan. Koska toimin opettajan työni lisäksi myös teknologian alan yrittäjänä ja työnantajana, aloin lähes huomaamattani tarkkailla sitä, miten opiskelijamme käyttäytyivät ja toimivat työssäoppimisjaksojensa aikana sekä sitä, kuinka he sijoittuivat työelämään valmistumisensa jälkeen. Musiikkiteknologian ala on Suomessa verrattain pieni, ja sen takia on tärkeää, että virallisten oppilaitosten opetustarjonta vastaa mahdollisimman hyvin alan toimivan kentän odotuksia. Olin tästä aiheesta käynyt jo aiemmin keskusteluja kollegoideni kanssa ja kuunnellut heidän mielipiteitään opiskelijoistamme.

Keskustelut ja omat pohdinnat johtivat tarkastelemaan oppilaitoksemme opetussuunnitelman sisältöä sekä etenkin tarjotun opetuksen tarkoituksenmukaisuutta ja merkitystä niin opiskelijoiden kuin muidenkin tahojen kannalta. Opiskelunsa aloittavalla opiskelijalla ei välttämättä ole oikeaa kuvaa opintojen sisällöstä tai realistista kuvaa alan tarjoamista työllistymismahdollisuuksista. Vaikka pääsääntöisesti opiskelijamme valmistuvatkin tavoiteajassa, on joukossa silti joitain opintojaan venyttäviä tai kokonaan keskeyttäviä. Näiden määrän pienentäminen olisi oppilaitoksen ja myös musiikkiteknologian alan kannalta tarpeen työvoiman takaamiseksi (Henkilöhaastattelu, 16.3.2011).

Alalla vaikuttavilla työnantajilla ei myöskään välttämättä ole käsitystä siitä, mitä opiskelijoidemme opinnot sisältävät. Uskon, että näiden tahojen mielipiteiden huomioiminen voisi edesauttaa yhteydenpitoa oppilaitokseen, mistä puolestaan olisi hyötyä molemmille tahoille. Opiskelijoille voisi mahdollisesti tarjoutua enemmän työssäoppimispaikkoja ja työnantajat puolestaan saisivat helpommin päteviä työntekijöitä, jotka jo valmiiksi tuntevat näiden yksilöllisiä työskentelytapoja ja -ympäristöjä.

Kehittämishankkeen lähtökohtana ei lähtökohtaisesti ollut oppilaitoksen opetussuunnitelman totaalinen uudistaminen. Oleellisempänä pidin eri tahojen mielipiteitä ja kokemuksia, niiden pohdintaa ja analysointia sekä vertaamista jo käytössä olevaan opetussuunnitelmaan. Yksi itseäni kiinnostava tarkastelun kohde oli myös ns.

piilo-opetus, eli se missä määrin varsinaisen substanssialueen lisäksi opetuksessa on mahdollista välittää arvoja ja asioita myös kolmannelta alueelta, kuten ottamalla mukaan ammattiasenteen näkökulmia, ajatuksia moraalista ja ammattirehellisyydestä sekä oman työskentelyn filosofiaan liittyviä näkemyksiä. Ne ovat asioita, joita ei voi opettaa kirjasta tai kädestä pitäen näyttämällä, vaan pidän niitä opettajan piirteinä ja ominaisuuksina, jotka jollakin tasolla vaikuttavat opiskelijoihin, toisiin enemmän ja toisiin vähemmän.

3.1 Opetuksen peruskysymykset - kenelle, mitä, miten ja miksi

Rajatessani ja täsmentäessäni tutkimussuunnitelmaani alkoivat keskeisimmät näkökulmat ja kysymykset vähitellen hahmottua. Aluksi pohdin opetuksen sisältöä ja opetussuunnitelmaa hyvin laajasti ja yleisten käsitteiden kautta. Pyrin selvittämään itselleni pääteemoja ja -linjoja opiskelijan koko opiskelukaarta miettien, alkaen valintakokeista ja niiden kriteereistä, sitten oman substanssialueen opetuksen ja muun musiikin opetuksen suhdetta kartoittamalla päädyin pohtimaan opiskelijoiden valmiuksia ja osaamista valmistumisen jälkeen. Kun suurimmat ja yleisen tason kaaret olivat selvillä, oli helpompaa ryhtyä asettelemaan yksityiskohtaisempia tutkimukseen liittyviä kysymyksiä. Pyrin muotoilemaan kysymykset mahdollisimman konkreettisiksi ja myös suhteuttamaan ne toisiinsa opiskelun etenemisen mukaiseen järjestykseen ja keskinäiseen suhteeseen.

Aivan ensimmäisenä tuntui tarpeelliselta pohtia sitä, kenelle musiikkiteknologian koulutusohjelma on suunnattu. Konkreettisena toimenpiteenä tämä tarkoitti valintakoemenetelmän tutkimista ja sen toimivuuden arvointia. Valintaprosessi on jo tällä hetkellä varsin laaja, ja se käsittää hakijoiden ennakkotehtävät, valintakokeiden teorianähtävät, soittonäytteet ja kuunteluanalyysin sekä henkilökohtaiset haastattelut (Tampereen konservatorion musiikin teknologian koulutuksen valintakoesisältö 2011). Yksi keskeinen asia olikin miettiä sitä, kuinka hyvin hakijan motivaatio saadaan selville valintaprosessin myötä ja siihen liittyen mahdollisuus selvittää hakijoiden käsityksiä siitä, millaiselle alalle ovat hakemassa ja mikä heidän työnkuvansa tulevaisuudessa on. Kaiken päämääränä oli luonnollisesti pyrkiä jatkossakin saamaan oppilaitokseen mahdollisimman motivoituneita hakijoita, jotka pystyvät suoriutumaan opinnoistaan

tavoiteajassa. Tämän kysymyksen tulosten siirtäminen käytäntöön tulee kuitenkin olemaan vaativaa, koska valintakriteereistä hyvin moni on luonteeltaan subjektiivisia, kuten ennakotehtävien analysointi, ja toinen suuri osa perustuu henkilötasolla tapahtuvaan kohtaamiseen, kuten hakijoiden haastattelutilanteissa (Henkilöhaastattelu, 11.4.2011). Vaikka onkin totta, että tällainen normaalia pääsykoetta syvempi hakuprosessi auttaa osaltaan tekemään parempia valintoja, vaatii se myös valintakokeiden raadilta hyvin paljon.

Tutkittavista kysymyksistä toinen liittyi opetuksen sisältöön, eli mitä oppilaitoksessamme opetetaan. Asetin pääpainon nimenomaan musiikkiteknologian opiskelijoiden oman substanssialueen sisältöön, enkä niinkään keskittynyt muun musiikin alueen opetukseen. Tämän asian puntaroiminen on keskeistä, koska koko musiikkiteknologian ala elää nopeasti tapahtuvien muutosten tilassa, johon vaikuttavat niin alan tekninen kehitys, eri aikakausien trendien syntyminen, häviäminen ja uudelleensyntyminen kuin erilaisten työskentelymahdollisuuksien ja työnkuvien ilmaantuminen ja niiden keskinäisten suhteiden muuttuminen. Oppilaitoksen on kyettävä muokkaamaan opetustaan siten, että siellä järjestettävä opetustoiminta käsittelee samoja reaalisia asioita, kuin minkä kanssa alalla kulloinkin työskennellään (Auvinen, Dal Maso, Kallberg, Putkuri & Suomalainen 2005, 57). Opettajien on omassa opetustyössään pystyttävä seuraamaan alan kehitystä ja siirtämään sieltä saamaansa informaatiota myös omaan opetukseensa. Ainoastaan tällä tavalla voidaan varmistaa se, että oppilaitoksesta valmistuu ihmisiä, jotka opintojensa jälkeen sekä niiden pohjalta kykenevät työskentelemään senhetkisen tilanteen mukaisissa ympäristöissä ja tehtävissä.

Opetuksen sisällön lisäksi myös käytössä olevat opetustilat ja opetusmenetelmät ylipäättään ovat keskeinen tekijä musiikkiteknologian opetuksessa. Lähtökohtaisesti oppilaitoksemme tilat on pyritty luomaan niin ammattimaisiksi ja todellisia työskentely-ympäristöjä vastaavaksi kuin mahdollista, jotta opiskelijoille voitaisiin jo alusta asti opettaa tiettyjä toimintaan liittyviä perusrutiineja ja työskentelykäytäntöjä. Tämän lisäksi on tärkeää, että opetuksen parissa suoritettavat tehtävät ja harjoitukset vastaavat mahdollisimman suurelta osin todellisia työskentelytilanteita. Vain näin voidaan päästä lähemmäs sitä, millaisia ovat valmistumisen jälkeisen työelämän realiteetit, kuten aikataulut, budjetit sekä kolmansien tahojen, esimerkiksi tuottajien ja

kustantajien intressit. Toisaalta myös opetusmenetelmä ja oppituntien rakenne ovat oleellisia asioita, sillä niidenkin avulla voidaan vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon ja opiskeluuntoon.

Lopuksi oli oleellista myös miettiä koko musiikkiteknologian suuntautumisvaihtoehdon omaa motivaatiota. Alan työkentällä vaikuttavia tahoja on monia ja niistä kaikilla on jollakin tasolla omat pyrkimyksensä ja mielenkiinnon kohteensa. Esiintyvää artistia kiinnostaa se, että hänen suorituksensa kuulostaa ja näyttää hyvältä. Kustantavat ja tuottavat tahot ovat teknisen laadun lisäksi joskus raadollisenkin kiinnostuneita taloudellisista asioista sekä siitä, millainen on maksavan yleisön vastaanotto. Yleisö taas tahtoo saada ja kokea sellaisia asioita, jotka tukevat heidän omassa mielessään kyseisestä artistista muotoutuneita käsityksiä. Näiden tahojen välisessä ja keskinäisessä kentässä musiikkiteknologi pyrkii tekemään omaa työtään siten, että eri mielipiteiden huomioimisen lisäksi tämän omatkin näkemykset ja ideat pääsisivät esiin. Aloin pohtia sitä, mikä on teknologian suuntautumisvaihtoehdon päätarkoitus ja kenen näkemyksiä opetuksessa ja sen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon.

Kenelle, mitä, miten ja miksi? Onnistuin mielestäni täsmentämään haluamiani asioita riittävän selkeiksi kysymyksiksi. Yksinkertaisia ne varmasti olisivatkin, jos niitä pohtisi ja analysoisi yhdestä näkökulmasta. Pidin kuitenkin mielekkäänä mahdollisuutta arvioida itse asioita sekä opettajan että mahdollisen työnantajan näkökulmasta. Tarkoitus ei myöskään ollut löytää yksiselitteisiä vastauksia, vaan tutkimuksen kautta pikemminkin avata ja oppia näkemään eri tahojen mielipiteitä sekä näiden tärkeinä pitämiä asioita.

3.2 Työssäoppimisen merkitys

Kuten ammatillisessa koulutuksessa muutenkin, myös musiikkiteknologian opintoihin kuuluu kiinteästi työssäoppimisen jaksoja. Näiden jaksojen aikana opiskelijat perehtyvät oman alansa työhön joko itse valitsemassaan tai joissain tapauksissa opettajan osoittamassa paikassa, ja työssäoppimisjaksojen pituudet vaihtelevat parista viikosta muutamaa kuukauteen. Joskus työssäoppimisjaksot on myös nivottu jonkun yksittäisen kurssin yhteyteen, jolloin ne saattavat venyä koko lukuvuoden kestäväksikin.

Työssäoppimisjaksot ovat hyvin tärkeitä musiikkiteknologin ammatillisen kehittymisen kannalta. Näiden periodien aikana opiskelija ei välttämättä opi kirjoitettua uutta omasta substanssialueestaan, sillä suurin osa perusteista käsitellään jo kontaktiopetuksessa oppilaitoksen puitteissa. Työelämässä suoritettu harjoittelu kuitenkin tarjoaa paljon juuri aiemmin käsitellylle kolmannen alueen osaamiselle, kuten tilannekäyttäytymiselle ja ammattiasenteelle. Kun opiskelija pääsee mukaan konkreettiseen toteutettavaan projektiin, auttaa tämä ymmärtämään esimerkiksi ennakkosuunnittelun, aikataulutuksen sekä yhteydenpidon merkityksiä. Nämä jaksot kertovat myös palautteen kautta opettajille paljon opiskelijan asenteesta, oma-aloitteisuudesta sekä vuorovaikutustaidoista.

Toki työssäoppiminen on tärkeää myös varsinaisen teknologin ydinosaamisen kannalta. Kontaktiopetuksessa voidaan käsitellä eri ilmiöitä teoriassa hyvinkin pitkälle ja käytännön sovelluksia voidaan rakentaa jossakin määrin. Nämä ovat yleensä kuitenkin aina ohjattuja tilanteita, joissa opettaja on laatinut kuvitteellisen ongelman sekä myös valmistellut jo varmuuden vuoksi ratkaisumallin. Kun opiskelija suorittaa omaa työssäoppimisjaksoaan, ei tuota turvaverkkoa enää ole, vaan opiskelija joutuu kohtaamaan todellisen ongelmatilanteen käytännössä sekä myös usein tekemään päätöksiä tilanteesta selviämiseksi. Päätösten ja niiden aiheuttamien lopputulosten analysoinnin kautta opiskelija voi arvioida itseään, mikä johtaa oppimisen kannalta tärkeään muutosprosessiin (Petäjä & Koponen 2002, 54). Vasta näissä tilanteissa on mahdollista ottaa huomioon sellaiset yllätyksellisetkin tekijät, jotka työskentelytilanteissa voivat osua kohdalle. Koko työssäoppimisprosessin aikana on myös hyvä, jos opiskelija tekee virheitä ja vääriä päätöksiä, sillä ne ne ovat onnistumisen ohella yhtä kehittäviä tekijöitä.

4 Tiedonhankinta

Koska toteutettava tutkimus liittyi hyvin kiinteästi juuri omaan oppilaitokseemme, oli alusta asti selvää, että pohjaa ei voisi rakentaa pelkästään kirjallisen lähdemateriaalin varaan. Toki kirjallinen materiaali tarjosi hyvät perusteet muunmuassa oppimisympäristöjen analysointiin sekä pohdintaa opetussuunnitelmista yleensä. Oleellista oli kuitenkin saada spesifiä musiikkiteknologian koulutusohjelmaan ja sen opiskelijoihin liittyvää tietoa ja mielipiteitä, jotta tuloksia jollakin tavalla voitaisiin käyttää hyödyksi tulevaisuudessa.

Halusin ottaa tiedonlähteeksi edustajia eri tahoilta, joita olivat musiikkiteknologian opiskelijat, muut musiikin koulutusohjelman opiskelijat, oppilaitoksen opettajakunta sekä alan työnantajaa edustavia osapuolia. Tällä keinoin toivoin saavani sekä määrällisiä että laadullisia tutkimustuloksia mahdollisimman kattavalta sektorilta. Kohteiden moninaisuus ei missään vaiheessa muodostunut ongelmaksi, sillä oppilaitoksellamme ja minulla itselläni oli jo verrattain hyvät suhteet eri työnantajapuolen edustajiin sekä toimijoihin. Samoin eri suuntautumisvaihtoehtojen opiskelijoiden ja opettajien tavoittaminen oli helppoa, sillä lähes kaikki opetus tapahtuu samassa rakennuksessa.

Selvityksen tiedonhankintaa varten jouduin hakemaan joitain lupia, lähinnä Tampereen konservatorion rehtorilta sekä Tampereen ammattikorkeakoulun koulutusjohtajalta ja vararehtorilta. Lupa tiedon keräämiseen myönnettiin lähes välittömästi, ja tutkimus saatiin käyntiin ennakkovalmistelujen jälkeen tammikuun lopussa 2011.

4.1 Verkkokyselyt

Vaikka musiikin koulutusohjelmassa ei opiskelijoiden määrä ole valtavan suuri, päädyin osittain toteuttamaan tiedonhankinnan käyttäen hyväksi verkossa olevaa kyselylomaketta. Kyselylomakkeet löytyvät tämän raportin Liitteet-osiosta (liite 1 ja liite 2). Pidin tärkeänä sitä, että opiskelijoilla olisi mahdollisuus vastata kyselyyn nimettömänä, ja sen vuoksi osallistumispyyntöön ei liitetty yksilöiviä koodeja, vaan kyselyt julkaistiin yleisellä verkkosivustolla. Kyselyiden laadinnassa pyrin saamaan aikaan tiivistä osioita ja täsmällisiä kysymyksiä, jotta vastaaminen ei veisi liikaa aikaa.

Vaikka verkkokysely luonteeltaan onkin enemmän määrällistä tietoa kartuttava tutkimuskeino, pystyin mielestäni laatimaan kyselyistä sellaisia, että niiden tulosten perusteella on tehdä myös laadullisia johtopäätöksiä. Uskon myös, että nimettömyys oli hyvä asia, sillä esimerkiksi musiikkiteknologian opiskelijat uskalsivat myös kritisoida opetusta varsin hyvin perustein.

Verkkokyselyitä laadittiin kaksi kappaletta. Toinen, kyselyistä suppeampi (liite 2), suunnattiin musiikin koulutusohjelmien muiden suuntautumisvaihtoehtojen opiskelijoille. Tämän kyselyn pääasiallinen tarkoitus oli kartoittaa sitä, millainen käsitys muilla oli musiikkiteknologian opiskelijoista. Kyselyssä kerättiin tietoa mahdollisista menneistä yhteistyöprojekteista, niiden lajista sekä onnistumisesta. Tällä tavoin saatiin kuva siitä, miten ulkopuoliset ja muun alan toimijat arvioivat teknologiopiskelijan toimintaa sekä tämän osaamista ja tätä tietoa voidaan jatkossa käyttää hyväksi yhteisiä produktioita suunnitellessa ja toteutettaessa. Kyselyssä otettiin huomioon myös sellaiset opiskelijat, joilla ei ollut kokemusta yhteisistä projekteista. Näiltä kysyttiin heidän yleisiä käsityksiään siitä, mitä musiikkiteknologia pitää sisällään ja millaisia sen opiskelijat ovat luonteeltaan. Muille opiskelijoille suunnatussa kyselyssä pyrittiin selvittämään myös sitä, mitä musiikkiteknologin ominaisuuksia he pitivät tärkeinä.

Toinen, selkeästi laajempi kysely suunnattiin varsinaisille musiikkiteknologian suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoille (liite 1). Päädyin tässä sellaiseen ratkaisuun, että pyysin sekä konservatorion että ammattikorkeakoulun opiskelijoita vastaamaan samaan kyselyyn. Mielestäni tämä oli perusteltua, koska molemmilla asteilla keskeisimmät kurssit ovat sisällöltään ja toteutustavoiltaan hyvin samankaltaisia. Kyselyssä pyrittiin selvittämään opiskelun eri vaiheisiin liittyviä asioita. Ensimmäisenä kartoitettiin sitä, mitkä olivat opiskelijoiden hakemiseen motivoivat seikat ja mitä he olivat pitäneet merkittävänä musiikkiteknologian koulutusohjelman sisällössä. Tämä oli oleellista, sillä selvittämällä motivoivat tekijät voidaan ehkä tulevaisuudessa tehostaa valintaprosessia ja jo aikaisessa vaiheessa pyrkiä oikaisemaan vääriä käsityksiä. Kyselyn toisessa osassa kysyttiin opiskelijoiden mielipiteitä tähänastisesta opiskelusta yleisesti. Tässä vaiheessa ei vielä kiinnitetty huomiota yksittäisiin kursseihin, vaan pyydettiin arvioimaan yleisellä tasolla opettajien osaamista, oppilaitoksen puitteita sekä oppilaitoksen yleisiä asioita. Myös musiikkiteknologian opiskelijoilta kysyttiin mielipidettä siitä, mitkä ovat teknologin työn kannalta tärkeitä henkilökohtaisia ominaisuuksia. Kyselyn viimeisessä

osiossa pyydetiin arvioimaan yksittäisiä kursseja niiden sisällön, merkityksellisyyden ja toteuttamisen osalta. Opiskelijoille annettiin myös mahdollisuus kommentoida opetusta vapaamuotoisesti.

Osallistumispyyntö verkkokyselyyn toimitettiin opiskelijoille sähköpostitse. Musiikkiteknologian suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoille toimitin pyynnön itse, mikä oli mahdollista pienen opiskelijamäärän vuoksi. Muille opiskelijoille pyyntö kulki opintotoimiston postituslistojen kautta. Jo tässä vaiheessa voinen mainita positiivisen yllätyksen opiskelijoiden aktiivisuudessa. Osallistumispyyntöjen julkistamisen jälkeen ensimmäiset vastaukset saapuivat kahden tunnin sisällä.

4.2 Haastattelut

Saadakseni perusteellisemmin selville opettajakunnan ja työnantajatahojen mielipiteitä ja käsityksiä, päätin toteuttaa tiedonhankinnan haastattelun keinoin. Koska haastattelu on tutkimuskeinona vaativampi ja työläampi, päätin jo alusta asti rajata haastateltavien määrän huomattavasti pienemmäksi. Se, että haastattelin musiikkiteknologian opettajia oli itsestään selvää. Sen lisäksi otin yhteyttä kolmeen muuhun musiikin koulutusohjelman opettajaan, jotka valitsin sillä perusteella, että he opettivat jotakin ainetta, joka on tekemisissä musiikkiteknologian kanssa.

Työnantajatahoja miettiessäni kävin ensimmäisenä mielessäni läpi niitä paikkoja, joissa opiskelijamme olivat olleet työssäoppimisjaksojensa aikana sekä yrityksiä, jotka olivat työllistäneet meiltä valmistuneita opiskelijoita. Valitsin näistä viisi kappaletta haastateltavaksi.

Olin jopa hieman yllättynyt siitä, kuinka mielellään haastateltavilta löytyi aikaa kysymyksiin vastaamiseen. Pyrin kysymysten laadinnassa siihen, että aikaa ei missään nimessä menisi 45 minuuttia kauempaa ja pääsääntöisesti pyrin saamaan haastattelut tehtyä puolen tunnin aikana. Laadin valmiiksi muutamia pohdintoja ja kysymyksiä eri tahojen näkökulmat huomioiden ja lähetin niitä etukäteen haastateltaville tutustumista ja valmistautumista varten. Työnantajille esitin muunmuassa seuraavia aiheita keskustelujen aiheeksi:

- musiikkiteknologian koulutusohjelman tarpeellisuus
- kokemukset musiikkiteknologiaopiskelijoista harjoittelijoina ja työntekijöinä
- mielipide siitä, millaiset valmiudet koulutusohjelma antaa työharjoitteluun ja työntekoon
- musiikkiteknologin tärkeimmät taidot ja ominaisuudet
- mitä työnantaja odottaa teknologian työharjoittelijalta ja työntekijältä
- mielipide siitä, mitä koulutusohjelmasta puuttuu, parannusehdotuksia

Opettajakunnalta taas pyysin vastauksia ja näkökulmia seuraaviin asioihin:

- millainen on opiskelijoiden motivaatio ja opiskeluinto
- onko opiskelijoilla realistinen kuva alan työllistymismahdollisuuksista
- onko "piilo-opetussuunnitelma" opettajan näkökulmasta oleellinen (ts. kuinka merkittävää on virallisen teknisen osaamisen ja oman substanssialueen ohella pyrkiä opettamaan esimerkiksi asennetta, työmoraalia ja muita vuorovaikutukseen vaikuttavia seikkoja)
- miten teoriaa ja käytäntöä pitäisi opetuksessa suhteuttaa
- miten opetussuunnitelmaa voisi ja kuuluisi muokata
- onko nykyisellä valintamenettelyllä mahdollista riittävän hyvin saada selville hakijan sopivuus koulutusohjelmaan

Itse haastattelutilanteissa kysyin lupaa äänittämiseen, mikä oli hyvä idea. Purkaessani haastattelujen tuloksia pystyin paljon tehokkaammin palaamaan jonkun asian äärelle kuin mitä olisin voinut pelkästään muistiinpanojen perusteella. Haastateltavat tiesivät kuitenkin jo alusta asti, että äänittämäni keskustelut eivät päätyisi sellaisenaan kenekään muun kuin minun kuunneltavakseni, ja tämä varmasti osaltaan edesauttoi avoimempien keskustelujen syntymistä.

4.3 Passiivinen tiedonhankinta

Edellä mainittujen tiedonhankintatapojen lisäksi harrastin koko ajan ns. passiivista tiedonhankintaa. Tällä tarkoitan sitä, että niin opetus- kuin työskentelytilanteissakin tarkkailin jatkuvasti ihmisiä ja ympäristöjä sekä pyrin löytämään heidän puheestaan, käyttäytymisestään tai muista asioista vihjeitä siitä, kuinka asiat etenivät. Yksi

mahdollisuus tällaiseen tiedonhankintaan oli muunmuassa ammattikorkeakoulun puolella tapahtuva opetusharjoittelu, jossa musiikkiteknologiaopiskelijat pitivät oman substanssialueensa kursseja muille opiskelijoille. Toinen yhtä hyvä keino oli seurata omien opiskelijoiden harjoitustöitä sekä analysoida niiden etenemistä.

Myös opettajaopintoihini liittyvät opetuksen havainnoinnit toimivat passiivisen tiedonhankinnan lähteinä. Seuratessani sekä konservatorion että ammattikorkeakoulun musiikkiteknologian opetusta pystyin huomaamaan paljon asioita, joita en itse opettaessani tule ajatelleeksi. Nämä havainnoinnit valottivat osaltaan myös sitä, miten oman alan opettajat välittivät opetuksessaan aiemmin mainitun kolmannen alueen osaamista ja asioita. Tyypillisesti huomasin, että opettajan henkilökohtainen persoona vaikuttaa paljon siihen, millaisen kuvan tämä antaa opettamastaan alasta ja sen parissa työskentelemisestä. Esimerkiksi pienet, sivulauseissa vilahtavat toteamukset voivat kertoa asioita opettajan arvomaailmasta ja tämän näkemyksistä oman työnsä tekemiseen. Moni opettaja pyrki myös substanssiopetuksensa ohessa välittämään opiskelijoille todenmukaisia, joskus jopa ”inhorealistisia” totuuksia alan työllistymismahdollisuuksista.

5 Tulosten analysointi

Tulosten määrä oli yllättävän suuri. Olin kyllä varautunut siihen, että esimerkiksi verkkokyselyihin vastauksia tulisi kohtuullisesti, mutta etenkin muiden musiikin suuntautumisvaihtoehtojen opiskelijoiden aktiivisuus yllätti positiivisesti. Musiikkiteknologian opiskelijoiden kohdalla otanta oli 28 opiskelijaa ja vastauksia tuli 20 kappaletta. Vastausprosentiksi muodostui siis 71,4 %. Muiden suuntautumisvaihtoehtojen kohdalla 217 opiskelijasta kyselyyn vastasi 104 ja vastausprosentiksi muodostui 47,9 %. Vaikkakaan vastausten ainutlaatuisuutta ei pysty todentamaan, minun on luotettava siihen, että kukaan ei ole vääristänyt tuloksia vastaamalla useampaan kertaan. Täysin identtisiä vastauskokonaisuuksia ei tuloksista löytynyt, joten pidän oletustani perusteltuna.

Verkkokyselyn vastaukset saapuivat minulle sähköpostitse ja esimerkki vastausten muodosta löytyy tämän raportin Liitteet-osiosta (liite 3). Vastausotteen muodosta huolimatta tiedon kerääminen niistä ei ollut kovin hankalaa. Niinkuin olin alusta asti olettanutkin, sain kyselyiden perusteella paljon numeerista ja määrällistä informaatiota. Nämä tiedot keräsin muokkaamattomana taulukkolaskentaohjelmaan, josta pystyin laskemaan erilaisia keskiarvoja sekä jakaumia. En ole kuitenkaan täysin varma siitä, kuinka esimerkiksi alle kolmenkymmenen opiskelijan otannassa mediaani- ja keskiarvolaskennat korreloivat totuuden kanssa, mutta ainakin uskon saaneeni niistä riittävässä määrin suuntaa-antavaa tietoa. Tulosten laskennassa kyettiin ottamaan huomioon se, että opiskelunsa alkupäässä olevat opiskelijat eivät ole osallistuneet kaikille kursseille, eikä tämä siten vääristänyt keskiarvoja.

Hyvin mielenkiintoiseksi analysoinnin kohteeksi koen musiikkiteknologilta odotettuja ja toivottuja ominaisuuksia käsittelevän osion. Toisin kuin oletin, ei kumpikaan kyselyn kohderyhmistä antanut kovin suurta painoarvoa sille, että teknologi kykenisi työskentelemään pitkiä aikoja yhtäjaksoisesti tai olisi oman pääsoittimensa ammattilainen. Samoin molemmat ryhmät pitivät tärkeänä sitä, että teknologi on yhteistyökykyinen, musikaalinen, aloitekykyinen ja ainakin jossakin määrin joustava. Eroja ryhmien välillä löytyi jossakin määrin. Teknologit itse pitivät muita enemmän arvossa psykologisia taitoja ja hyvää vuorovaikutustaitoa sekä kirjallista ja suullista ulosantia. Se, että juuri näihin seikkoihin kiinnitettiin huomiota osoittaa mielestäni sen,

että myös muunmuassa työmoraalin, ammattietiikan, työskentelyasenteen sekä elämäntaitojen välittämiseen kannattaa ja tulee kiinnittää huomiota opetuksen suunnittelussa.

Loppujen lopuksi en tiedä kuinka paljon musiikkiteknologiopiskelijoiden vastausten positiivisuuteen vaikutti se, että juuri minä suoritin tutkimusta. Olisivatko he olleet kriittisempiä, jos he olisivat tienneet vastausten päätyvän esimerkiksi jonkun ulkopuolisen tahon analysoitavaksi? Aloin pohtia tätä siksi, että vaikka osallistuminen tapahtui nimettömänä, antaa jo opiskeluvuosisurssi jonkunlaisen vihjeen siitä, kuka vastaaja on. Pidin kuitenkin vuosisurssin kysymistä oleellisena, koska sen avulla voitiin verkkokyselystäkin saada myös laadullista informaatiota vertaamalla vanhempien ja nuorempien vuosisurssien mielipiteitä, näkemyksiä ja odotuksia.

Haastattelujen suhteen mitään täysin odottamatonta ei ilmaantunut. Olin resursoinut oman ajankäyttöni ehkä hieman väärin, sillä äänitteiden läpikuuntelu ja muistiinpanojen täydentäminen oli yllättävän työlästä. Haastattelujen perusteella sain pääsääntöisesti sellaisia vastauksia ja tuloksia kuin olin olettanutkin. Sekä työnantajat että opettajat pitivät tärkeänä avointa asennetta, oppimishalua sekä hyviä vuorovaikutustaitoja. Työnantajat olivat selvästi enemmän sitä mieltä, että opetuksessa ei pidä erikoistua liikaa, sillä tämä saattaisi aiheuttaa kapea-alaistumista. Ero näiden kahden ryhmän välillä löytyi myös siinä, että työnantajat arvostivat huomattavasti opiskelun ohessa työskentelyä, kun taas opettajat olivat jossakin määrin jopa huolissaan opiskelijoiden ajankäytön hallinnasta opiskelun ja työnteon välillä.

Vaikka työnantajien kokemukset opiskelijoistamme olivatkin pääsääntöisesti positiivisia, olen kuitenkin mielissäni siitä, että osa haastateltavista uskalsi myös kritisoida esimerkiksi työssäoppimisjaksolla olleita opiskelijoita. En ollut odottanut, että haastateltavilla olisi niin hyvä käsitys siitä, mitä esimerkiksi oppilaitoksen kontaktiopetuksessa opetetaan. Tämä oli kuitenkin positiivinen huomio vastausten luotettavuuden kannalta.

6 Yhteenveto

Kaiken kaikkiaan hankkeen toteutusajankohta ei ehkä ollut kaikkein parhaiten suunniteltu. Uskon, että olisin saanut vielä kattavampia tuloksia, jos olisin toteuttanut tiedonhankinnan hieman myöhemmin keväällä, sillä kevätlukukauden helmi- ja maaliskuun aika on oppilaitoksessamme melko hajanaista aikaa lomien ja projektijaksojen vuoksi. Kyselyihin kuitenkin vastattiin riittävän aktiivisesti, mutta myöhemmin mietin, että esimerkiksi teknologiaopiskelijoidenkin suhteen olisin voinut yrittää syvempää lähestymistä esimerkiksi lyhyemmin haastatteluin halukkaiden kanssa. Se, että tutkimus on tässä vaiheessa saavuttanut erään välivaiheen tai päätepisteen ei tarkoita sitä, etteikö vastaavaa tiedonhankintaa ja selvitystä voisi jatkaa vastaisuudessaakin.

6.1 Johtopäätökset

Yksi teknologiaopiskelijoiden vastauksista selvästi erottuva toive oli tehokkaampi projektien ohjaus ja palautteen antaminen. Tähän liittyi myös se, että selkeitä käytännön tehtäviä kaivattiin enemmän samoin kuin niiden arvostelua numeroin. Vastaajat pitivät tätä hyvänä keinona ja motivaattorina jonkun uuden asian oppimiseen (Verkkokysely musiikkiteknologian opiskelijoille 2011). Pidin tätä sinänsä yllättävänä, koska ainakin itse koen antavani välillä jopa liikaakin tehtäviä ja projekteja. Tämä on varmasti seikka, josta kannattaa herättää ihan avointa keskustelua omien opiskelijoiden ja opettajien kesken. Tällainen tehokkaampi arviointi on tietenkin opettajan kannalta haastavaa, koska arvioitavat asiat eivät läheskään aina ole selkeän objektiivisia, vaan niihin liittyy paljon mielipiteisiin ja näkemyksiin perustuvaa arviointia. Ehkä yksi keino absoluuttisen arvioinnin sijaan olisikin hyödyntää esimerkiksi opiskelijoiden oppimispäiväkirjoja tai muuta itsearvioinnin keinoja.

Hyvin monessa vastauksessa niin musiikkiteknologian kuin muidenkin opiskelijoiden joukossa toivottiin enemmän suuntautumisvaihtoehtojen välisiä yhteistöproduktioita (Verkkokysely musiikkiteknologian opiskelijoille 2011). Olen itse samaa mieltä tämän tuloksen kautta, koska sen kaltainen työskentely mahdollistaisi entistä tehokkaammin todellisten työelämän tilanteiden simuloimisen oppilaitoksen puitteissa. Tämä olisi

helpottava seikka niin kontrolloimisen ja palautteen antamisen kannalta kuin opiskelijoiden tukemisen ja ohjaamisenkin osalta. Vaikka ohjaaminen ei vaadikaan suhteettoman paljon aikaa, on se kuitenkin helpompaa, jos opettajan ei tarvitse erikseen matkustaa esimerkiksi työssäoppimispaikkaan. Olemme kyllä opettajien kesken aiemmin keskustelleetkin siitä, miksei yhteistyötä ole enemmän. Tähän kuitenkin osaltaan vaikuttaa se, että eri suuntautumisvaihtoehtojen opetussuunnitelmat ovat jo valmiiksi varsin täynnä kursseja suhteessa oletettuun valmistumisaikaan. Koska oppimisen kannalta järkevä produktio on aina kestoaltaan viikkojen tai kuukausien luokkaa, ei sellaisen sovittaminen eri opetussuunnitelmiin ja opetuksen toteuttamiseen ole mitenkään yksinkertainen seikka.

Työnantajien puolelta selkeä huomio on se, että he eivät oletakaan työssäoppijoidensa tai työntekijöidensä olevan suvereenia tekniikan osajia. Paljon oleellisempaa he pitivät sitä, että opiskelijoilla on oikea asenne ja into oppia uusia asioita sekä myös ammatillista nöyryyttä myöntää virheensä ja kysyä epävarmoissa asioissa (Henkilöhaastattelut, 14.3.2011; 21.3.2011; 8.4.2011). Tämä mielestäni korostaa kolmannen alueen, kuten työmoraalin, ammattietiikan, oppimishalun ja yleisen avoimuuden ominaisuuksien merkitystä ja opettajana kannustaa minua valottamaan opiskelijoilleni myös näitä asioita. Tämä ei tietenkään ole mitenkään yksiselitteistä, sillä eri ihmisillä on erilaisia arvoja ja niiden tulkintaan liittyy aina vahvasti subjektiivisia tekijöitä. Mutta ainakaan minun itseni ei luultavasti tarvitse hylätä näkemyksiäni vuorovaikutustaitojen merkityksestä toistaiseksi.

6.2 Soveltamismahdollisuudet

Tämän tutkimuksen lähtökohtana oli jo alusta asti hyödyntää sen tuloksia tulevan opetuksen suunnittelussa. Tulen esittelemään tutkimuksen tuloksia ja johtopäätöksiä ennen kaikkea musiikkiteknologian suuntautumisvaihtoehdon opettajille, jotka ovatkin jo olleet kiinnostuneita työstäni. Tutkimus ei lopu tähän, vaan seuraavan vaiheen muodostaa niiden käytännön toimenpiteiden miettiminen, joiden avulla tulokset saadaan konkretisoitua esimerkiksi opetussuunnitelmaan ja itse opetukseen.

Lähteet

Kirjallisuus ja verkkoaineisto

- Auvinen, Pekka, Dal Maso, Riitta, Kallberg, Karl, Putkuri, Pävi & Suomalainen, Katja. 2005. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Joensuu. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.
- Burgess, Richard James. 1997. The Art of Record Production. Bodmin. Hartnolls.
- Ojala, Juha, Salavuo, Miikka, Ruippo, Matti & Parkkila, Outi (toim). 2006. Musiikkikasvatusteknologia. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy.
- Petäjä, Merita & Koponen, Eeva. 2002. Muutosprosessin ohjaaminen. Helsinki. Dialogia Oy.
- Rauste - von Wright, Maijaliisa. 1998. Opettaja tienhaarassa - Konstruktivismia käytännössä. Juva. WSOY.
- Tampereen ammattikorkeakoulun hakijan opas 2011. 2010. Tampere. Saatavana verkosta osoitteesta
[http://www.tamk.fi/cms/hakumm.nsf/lupgraphics/hakijanopas2011.pdf/\\$file/hakijanopas2011.pdf](http://www.tamk.fi/cms/hakumm.nsf/lupgraphics/hakijanopas2011.pdf/$file/hakijanopas2011.pdf)
- Tampereen konservatorion ja Tampereen ammattikorkeakoulun musiikin teknologian yhteinen opetussuunnitelma 2010-2011. 2010. Tampere. Saatavana verkosta osoitteesta <http://ops.tamk.fi/ops/opas/ops/kops.php?y=2010&c=870&lang=fi>
- Tampereen konservatorion ja Tampereen ammattikorkeakoulun yhteisesite musiikkiteknologiasta. 2011. Tampere. Saatavana verkosta osoitteesta <http://www.tampereenkonservatorio.fi/index.php?main=38>
- Tampereen konservatorion musiikin teknologian ammattiosaamisen näytöt. 2011. Tampere. Saatavana verkosta osoitteesta <http://www.tampereenkonservatorio.fi/index.php?main=450>
- Tampereen konservatorion musiikin teknologian koulutuksen valintakoesisältö. 2011. Tampere. Saatavana verkossa osoitteesta <http://www.tampereenkonservatorio.fi/index.php?main=384>
- Tampereen konservatorion musiikin teknologian opintojen eteneminen. 2011. Tampere. Saatavana verkosta osoitteesta <http://www.tampereenkonservatorio.fi/index.php?main=450>.

Verkkokyselyt

Verkkokysely musiikkiteknologian opiskelijoille. 2011.

http://www.studiogenes.fi/kehittamishanke_granqvist/kysely_te.html.

Verkkokysely muiden suuntautumisvaihtoehtojen opiskelijoille. 2011.

http://www.studiogenes.fi/kehittamishanke_granqvist/kysely_mu.html

Henkilöhaastattelut

Äänittäjä / tuottaja, Tampere. 21.3.2011.

Äänittäjä / tuottaja, Tampere. 8.4.2011.

Lehtori, Tampere. 16.3.2011.

Toimitusjohtaja, Tampere. 14.3.2011.

Lehtori, Tampere. 11.4.2011.

Liitteet

Liite 1: Verkkokysely musiikkiteknologian opiskelijoille

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää musiikkiteknologian koulutusohjelman tarkoituksenmukaisuutta ja sisällön laatua. Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisina. Kiitos jo etukäteen ajastasi.

Ole hyvä ja valitse ensin suuntautumisvaihtoehtosi:

- Musiikkipedagogi (amk)
- Musiikkiteknologi

Monennenko vuosikurssin opiskelija olet? 1 2 3 4 5 6->

1. Hakeutuminen koulutukseen:

Mitkä tekijät saivat sinut aikanaan hakemaan tähän koulutusohjelmaan?

Voit valita useamman vastausvaihtoehdon:

- Alan kehittyminen ja sen tarjoamat haasteet
- Mahdollisuus työskennellä musiikin parissa
- Tekniikan kiehtovuus ja sen suomat mahdollisuudet
- Opintojen helppous
- Työllistymisen monet mahdollisuudet
- Joku muu, mikä:

2. Tähänastiset kokemukset opinnoista:

Ovatko tähänastiset opinnot vastanneet odotuksiasi?

- Kyllä
- Eivät

Jos vastasit edelliseen kysymykseen "eivät", kirjoita lyhyesti viereiseen kenttään pääasiallinen syy tyytymättömyyteesi.

Arvioi tähänastisten opiskelukokemustesi perusteella seuraavien seikkojen toteutumista asteikolla 1-5 (1 = erittäin huono, 5 = erittäin hyvä).

- Opetuksen monipuolisuus
- Opetus- ja työskentelytilojen varustelu ja riittävyys
- Opettajien ammattitaito ja osaaminen
- Järjestettyjen kurssien sisältö
- Yhteistyö muiden suuntautumisvaihtoehtojen opiskelijoiden kanssa
- Kontaktiopetuksen ja harjoitustöiden suhde
- Mahdollisuus itse vaikuttaa opintojen sisältöön
- Opetustilojen sijainti

- Oppilaitoksen yleinen henki
- Oppilaitoksen yhteydet alan työnantajiin

3. Käsitteesi musiikkiteknologian henkilökohtaisista ominaisuuksista:

Arvioi tähänastisten opintojesi perusteella sitä, kuinka tärkeitä seuraavat ominaisuudet ovat musiikkiteknologille / -pedagogille (1 = ei lainkaan tärkeä, 5 = erittäin tärkeä).

- Tekninen osaaminen
- Musikaalisuus ja musiikin ymmärtäminen
- Palvelualttius
- Oman pääsoittimien hallinta
- Idearikkaus ja soveltamiskyky
- Psykologiset ja vuorovaikutustaidot
- Hyvä kirjallinen ulosanti
- Joustavuus ja mukautuminen tilanteeseen
- Kyky työskennellä pitkiä aikoja yhtäjaksoisesti
- Työmoraali ja ammattitilpeys
- Kyky toteuttaa toisten toiveita ja näkemyksiä
- Hyvä sanallinen ja verbaalinen ulosanti
- Monipuolinen musiikkimaku
- Täsmällisyys ja luotettavuus
- Laajat suhteet alan muihin toimijoihin

4. Kurssien sisältö ja toteutus, vapaaehtoinen vastaus:

Miten hyvin seuraavat ammattiopintoihin kuuluvat kurssit ovat mielestäsi onnistuneet ja sisällöltään, merkitykseltään ja toteutukseltaan palvelleet omia opintojasi (1 = erittäin huonosti, 5 = erittäin hyvin, E = en ole osallistunut)?

- Yhteismusisointi
- Johdatus pedagogiikkaan
- Opetuksen kehittäminen
- Pedagoginen foorumi
- Ura ja rekrytointi
- Portfolio
- Ohjattu havainnointi
- Tiedonhankintataidot
- Verkko-opetus
- Verkko-opetuksen työkalut
- Ohjelmistoseminaari
- Oppimateriaalin valmistaminen
- Verkko-opetuksen pedagogiikka
- Auskultointi 1
- Auskultointi 2

- Verkostoituneen työskentelyn projekti
- Analyyttinen kuuntelu
- Partituurin lukeminen
- Transkriptio
- Sovitus
- Laiteoppi
- Elektroniikka
- Tekninen ylläpito
- Sovellusohjelmointi
- Äänentoisto 1
- Äänentoisto 2
- Musiikin tietotekniikka 1
- Musiikin tietotekniikka 2
- Musiikin tietotekniikka 3
- Äänisynteesi
- Digitaaliääni
- Studioteekniikka 1
- Studioteekniikka 2
- Studioteekniikka 3
- Harjoittelut

Mikäli edellä luetelluista kursseista puuttuu joku tai haluat muuten kommentoida kurssien sisältöä tarkemmin, voit kirjoittaa vapaamuotoisen kommenttisi viereiseen kenttään.

5. Koulutusohjelma kokonaisuutena:

Minkä yleisarvosanan antaisit koulutusohjelmallesi kokonaisuutena (1 = erittäin huono, 5 = erittäin hyvä)?

Viereiseen kenttään voit kirjoittaa vapaamuotoisia ehdotuksia, jotka mielestäsi parantaisivat koulutusohjelman sisältöä ja onnistumista. Voit myös kommentoida koulutusohjelmaa yleisesti.

Paljon kiitoksia osallistumisesta ja uhraamastasi ajasta. Mielipiteesi ja vastauksesi ovat meille tärkeitä. Painathan vielä lopuksi "Lähetä"-painiketta. Kiitos.

-Lähetä

-Tyhjennä lomake

Liite 2: Verkkokysely muille musiikin koulutusohjelman opiskelijoille

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää musiikkiteknologian koulutusohjelman tarkoituksenmukaisuutta ja sisältöä. Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisina. Kiitos jo etukäteen ajastasi.

Ole hyvä ja valitse ensin suuntautumisvaihtoehtosi:

- Musiikkipedagogi (amk), instrumenttipedagogi
- Musiikkipedagogi (amk), musiikinteoriapedagogi
- Musiikkipedagogi (amk), kuoronjohtaja
- Musiikinohjaaja (amk)
- Muusikko (amk), esittävä säveltaide
- Muusikko (amk), säveltäjä
- Muusikko (amk), kirkkomusiikki
- Muusikko (amk), teatterimusiikki ja musiikkidraama
- Musiikkialan perustutkinto
- Tanssialan perustutkinto
- Joku muu, mikä:

Oppilaitoksessanne koulutetaan myös musiikkiteknologeja. Kuinka hyvin tunnet tämän koulutusohjelman sisällön asteikolla 1-5 (1 = en lainkaan, 5 = erittäin hyvin)?

1. Käsitteesi musiikkiteknologeista:

Miten tärkeänä pidät seuraavia musiikkiteknologin ominaisuuksia asteikolla 1-5 (1 = ei lainkaan tärkeä, 5 = erittäin tärkeä)?

- Tekninen osaaminen ja laitteiston hallinta
- Musikaalisuus ja musiikin ymmärtäminen
- Palvelualttius
- Oman pääsoittimen hallinta
- Idearikkaus ja aloitteellisuus
- Psykologiset taidot
- Joustavuus ja sopeutuvaisuus
- Kyky työskennellä pitkiä aikoja yhtäjaksoisesti
- Kyky kuunnella muita ja ottaa vastaan ehdotuksia
- Työmoraali ja ammattitilpeys

2. Yhteistyö musiikkiteknologioiden kanssa:

Oletko opiskeluaikana tai muutoin tehnyt yhteistyötä musiikkiteknologioiden kanssa? Jos vastauksesi on "en", voit siirtyä suoraan kohtaan 3. Jos vastauksesi on "kyllä", jatka seuraavien kysymysten parissa.

- Kyllä
- En

Millaisia yhteistyöprojektinne ovat olleet luonteeltaan?

- Studiotyöskentelyä
- Esittävän taiteen esityksiä (konsertit, teatteriesitykset jne.)
- Kuvatalennetyöskentelyä (elokuvat, tv-sarjat jne.)
- Jotain muuta, mitä

Arvioi teknologin työssään toimimista seuraavin piirtein asteikolla 1-5 (1 = ei toteutunut lainkaan tai toteutui erittäin huonosti, 5 = toteutui erittäin hyvin).

- Toimiminen oman ammattikuntansa edustajana
- Kyky ymmärtää muita työntekijöitä ja puhua samaa kieltä
- Yhteistyökyky ja sopeutuvaisuus
- Oma-aloitteisuus ja idearikkaus
- Kyky noudattaa sovittuja aikatauluja ja työjärjestystä
- Kyky toteuttaa toisten toiveita ja näkemyksiä

Minkä yleisarvosanan antaisit yhteistyöprojektienne onnistumiselle asteikolla 1-5 (1 = onnistui erittäin huonosti, 5 = onnistui erittäin hyvin)?

Mitä olisit edellä mainittujen lisäksi teknologilta toivonut? Voit kirjoittaa vapaamuotoisen kommenttisi viereiseen kenttään.

3. Vapaa kommentti:

Viereiseen kenttään voit vielä kirjoittaa vapaan kommenttisi liittyen käsityksiisi ja kokemuksiisi musiikkiteknologeista ja heidän työskentelystään.

Kiitos vastauksestasi ja käyttämästäsi ajasta. Mielenpitemme ja kokemuksesi ovat meille tärkeitä. Painathan lopuksi vielä "Lähetä"-painiketta.

- Lähetä
- Tyhjennä lomake

Liite 3: Verkkokyselyn vastauslähetyksen muoto

Lähettiläjä: ()
Päiväys: 11. maaliskuuta 2011 14.50.09 UTC+2.00
Aihe: WWW Form Submission
Vastaanottaja: info@studiogenes.fi

Below is the result of your feedback form. It was submitted by
() on Friday, March 11, 2011 at 14:50:08

te-suuntv: mute_tekno_k
te-opiskvuo: 2
te-hakusyy: tyo_mus_parissa, joku_muu
te-hakusyy-muu_hakusyy_on: Edellistä vaihtoehtoa tarkentaen, koulutus antaa valmiudet suuntautua harvinaisen monelle eri alalle.
te-vastanneet_odot: kylla
te-toteut-opetuksen_monipuolisuus: 5
te-toteut-tilojen_riittavyys: 5
te-toteut-opettajien_osaaminen: 5
te-toteut-kurssien_sisalto: 5
te-toteut-yhteistyö_muiden_sv_kanssa: 4
te-toteut-kontakti_ja_harjoitukset: 4
te-toteut-mahdollisuus_vaikuttaa_opintoihin: 4
te-toteut-tilojen_sijainti: 4
te-toteut-koulun_henki: 5
te-toteut-koulun_kontaktit: 4
te-omin-tekeminen_osaaminen: 5
te-omin-musikaalisuus: 5
te-omin-palvelualttius: 3
te-omin-soittimen_hallinta: 3
te-omin-idearikkaus: 5
te-omin-psykologiset_taidot: 4
te-omin-kirjallinen_ulosanti: 3
te-omin-joustavuus: 5
te-omin-pitkat_tyoajat: 5
te-omin-tyomoraali: 4
te-omin-toteuttaa_toiveita: 5
te-omin-verbaalinen_ulosanti: 3
te-omin-monipuolinen_musiikkimaku: 4
te-omin-tasmallisyys: 4
te-omin-suhteet_kenttaan: 5
te-kurssit-yhteismusisointi: 4
te-kurssit-johdatus_pedagogiikkaan: E
te-kurssit-opetuksen_kehittaminen: E

- te-kurssit-pedagoginen_foorumi: E
- te-kurssit-ura_ja_rekrytointi: E
- te-kurssit-portfolio: E
- te-kurssit-ohjattu_havainnointi: E
- te-kurssit-tiedonhankintataidot: 2
- te-kurssit-verkko_opetus: E
- te-kurssit-verkko_opetuksen_tyokalut: E
- te-kurssit-ohjelmistoseminaari: E
- te-kurssit-oppimateriaalin_valmistaminen: E
- te-kurssit-verkko_opetuksen_pedagogiikka: E
- te-kurssit-auskultointi_1: E
- te-kurssit-auskultointi_2: E
- te-kurssit-verkostoituneen_tyoskentelyn_projekti: E
- te-kurssit-analyyttinen_kuuntelu: E
- te-kurssit-partituurin_lukeminen: 3
- te-kurssit-transkriptio: E
- te-kurssit-sovitukset: E
- te-kurssit-laiteoppi: E
- te-kurssit-elektroniikka: 5
- te-kurssit-tekniinen_yllapito: E
- te-kurssit-sovellusohjelmointi: E
- te-kurssit-aanentoisto_1: 4
- te-kurssit-aanentoisto_2: E
- te-kurssit-musiikin_tietotekniikka_1: 5
- te-kurssit-musiikin_tietotekniikka_2: 5
- te-kurssit-musiikin_tietotekniikka_3: E
- te-kurssit-aanisynteesi: 5
- te-kurssit-digitaaliaani: E
- te-kurssit-studiotekniikka_1: 5
- te-kurssit-studiotekniikka_2: 5
- te-kurssit-studiotekniikka_3: E
- te-kurssit-harjoittelut: 4
- te-kurssit-muu_palaute: Yleisesti mielestäni koulutusohjelmassamme suurimmaksi osaksi kurssien sisällöt on hyvin suunniteltu ja monipuolisia. Sitä pidän siis ehdottomana vahvuutena jota täytyy vaalia, että koulutus pidetään mahdollisimman monipuolisena, jotta pystyy sitten itse paremmin valitsemaan oman suuntautumisensa. Ei se haittaa vaikka suuri osa jäisikin sitten pinta raapaisuksi, mutta valinnaisten kurssien, harjoittelujen yms. kautta pystyy syventymään haluamaansa osa-alueeseen.
- te-koul-yleisarvosana: 5
- te-koul-parannusehdotuksia: Ymmärrän kyllä tässä vaiheessa oman vastuun ottamisen tärkeyden opiskeluissa, mutta aika ajoin kaipaamme koulussamme perinteistä opoa. Toki opettajallemme voi puhua opinnoista, mutta aina se ei tunnu mielekkäältä. Tämä nyt ei ehkä suoranaisesti liity koulutuksemme sisältöön, mutta halusin tuoda esille tämän asian, mitä ei ehkä aina huomioda, että vaikka itsenäinen

työskentely on jopa yksi syy miksi hakea tähän kouluun, silti sitä tukeakin joskus voi tarvita.

Lähetä: Lähetä